

Typové pozice při prostorové převaze soupeře

Z brožury Typové pozice střední hry od B.A.Zlotnika (Fizkultura i sport, 1986, edice Bibliotěčka šachmatista) předkládám III. odd. z I. kapitoly.

Strana, která má převahu v centru zpravidla ovládá velký prostor. Koncem XIX. a počátkem XX. století převažoval názor, že pěšcová převaha v centru – ideálně pěšci d4 a e4 (za černého d5 a e5) – se jeví sama o sobě dostatečným základem pro ohodnocení pozice jako lepší. Důsledkem tohoto názoru byla poučka o nutnosti udržení a upevnění v centru pro bránící se stranu, obvykle černého, pěšcové opory v podobě pěšce d5 nebo e5, což se projevovalo v té době populárních výstavbách dámského gambitu a španělské hry.

Poprvé to zpochybnil první mistr světa Wilhelm Steinitz, který v jednotlivých partiích dokázal výhody tahu e5xd4, ponechávající bílému prostorovou převahu ve španělské hře.

Hle, jak ocenil strategii prvního mistra světa A.Nimcovič: „Steinitz byl hluboký a velký, ale zvláště hlubokým a velkým byl ve svém chápání centra. Například, způsob, jakým ve své obraně ve španělské hře (3. ...d6) proměňoval na pohled tolik silného pěšce e4 ve zjevnou slabinu, to je vrchol jeho úspěchu.“

Lasker – Steinitz

7. partie zápasu o MS

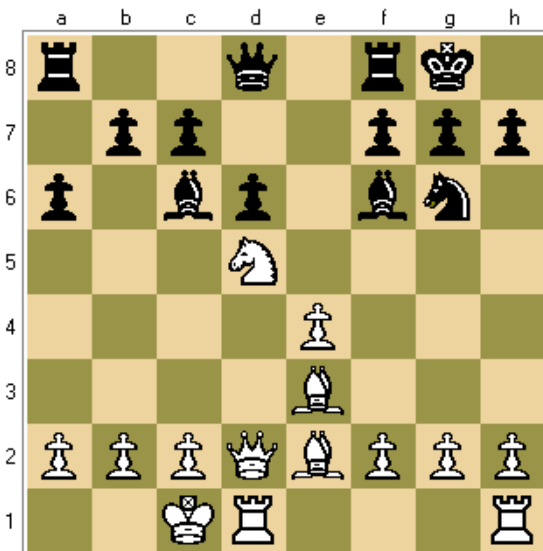
New York, 1894

Španělská hra

1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Sb5 d6 4. d4 Sd7 5. Jc3 Jge7 6. Se3 Jg6 7. Dd2 Se7 8.O-O-O a6 9. Se2 exd4

Za vzdání se centra dosáhne černý výhodného rozestavení figur.

10. Jxd4 Jxd4 11. Dxd4 Sf6 12. Dd2 Sc6 13. Jd5 O-O



W.Steinitz pozice takového typu v tomto zápase úspěšně bránil. Nicméně celý zápas, ba i tato partie skončil vítězstvím Em. Laskera. Z mnoha příčin takového průběhu uvedu pouze dvě: energie a důmyslnost mladého kandidáta na straně jedné a množství technických prohřešků ve hře stárnoucího mistra světa na straně druhé. Obojí dobře ilustruje tato partie.

14. g4?!

Lepší bylo 14.h4

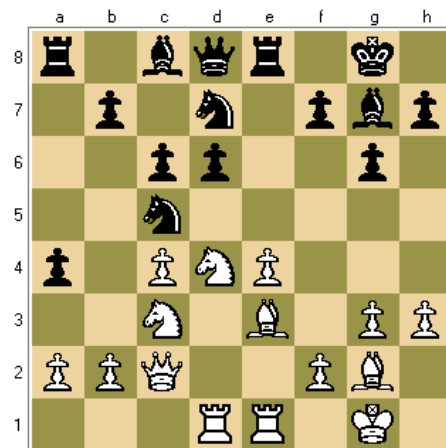
14. ...Ve8 15. g5 Sxd5 16. Dxd5?

Chybný tah, vedoucí k převaze černého. Po 16.ed Vxe3! 17.fe Sxg5 18.Vde1 De7 19.Sf3 Ve8 by byla pozice přibližně vyrovnaná.

16. ...Ve5 17. Dd2 Sxg5 18. f4 Vxe4 19. fxe5 De7 20. Vdf1 Vxe3

Bílý střed a konkrétně pěšec e4 jsou zlikvidováni a zdálo by se, že průběh partie je s ohledem na materiální převahu černého jasný, nicméně v poslední části partie našel Lasker důmyslně protišance a naopak Steinitz se dopustil několika chyb a bílý dosáhl výhry.

Následující rozvoj teorie a praxe šachu ukázal životaschopnost celé řady variant zahájení, v nichž se prostorová převaha kompenzuje aktivní figurovou hrou a vyhlídkami tlaku na pěšcové centrum soupeře. V současné turnajové praxi se vyskytuje nemálo systémů s takovým strategickým obsahem. První vlastovkou takového druhu se stala pozice, vznikají po 1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jc3 Sg7 4.Jf3 0-0 5.g3 d6 6.Sg2 Jbd7 7.0-0 e5 8.e4 Ve8 9.h3 ed 10.Jxd4 Jc5 11.Ve1 a5 12.Dc2 c6 13.Se3 a4 14.Vad1 Jfd7



Jak psal jeden z autorů tohoto systému obrany VM D. Bronštejn, přetvořit prostorovou

převahu v materiální je pro bílého velmi nesnadné především kvůli harmonickému rozestavení černých figur a především: dalekonosní střelci g7 a c8, výborně postavený jezdec c5 a věž e8, kteří neustále cílí na pěšce e4. Centrální pěšec bílého může být případně podminován postupem černých pěšců „d“ nebo „f“.

Níže budou probírány dvě různosti typové pozice s prostorovou převahou soupeře. První z nich je charakterizována pěšcem d6 při bílém centrálním pěšci e4. Ve druhé centrálnímu bílému pěšci d4 čelí pěšci c6 a e6. Tyto pozice adekvátně pojmenujeme:

1. Pěšec d6 proti pěšci e4.
2. Pěšci c6 a e6 proti pěšci d4.

Podíváme se na ně po pořádku.

1. Pěšec d6 proti pěšci e4

Klasickým příkladem pojetí této typové pozice je následující partie.

Tarrasch - Čigorin

19. partie zápasu
Petrohrad, 1893
Španělská hra

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.Jc3 d6 6.d4 Jd7 7.Je2 b5 8.Sb3 Ja5 9.de Jxb3 10.ab Jxe5 11.Jfd4?!

Bílý rozehrál zahájení nedůsledně, v důsledku čehož získal černý pohodlnou hru. Nyní bylo lepší 11.Jxe5 de 12.Dxd8+ Kxd8 13.Se3 s přibližnou rovnováhou. Po tahu v textu získává černý nadějnější perspektivy.

11. ...Sb7 12.Jg3 g6!

Tímto tahem černý plánuje vývin střelce na g7, kde bude působit tlakem na centrum, aniž by zahrazoval sloupec „e“, na které začnou brzy působit černé věže.

13.f4?

Typická chyba, v důsledku které se oslabuje pěšec e4. Lepší bylo hrát na omezení černých střelců cestou 13.0-0 Sg7 14.b4 0-0 15.c3 Ve8 16.f3.

13. ...Jd7 14.b4 Sg7 15.Jb3 0-0 16.0-0 Ve8 17.Ve1 Jf6 18.Jd2

Lepší nebylo ani 18.dd3 kvůli 18. ...De7 19.Jd2 d5 20.e5 Dxb4!

18. ...Dd7 19.h3 Ve7 20.Ve2 Vae8 21.Df1



Černému se podařilo zorganizovat silný tlak na pěšce e4. Posledním tahem se bílý bránil proti hrozbě 21. ...Dc6 22.c3 Jxe4 23.Jd(g)xe4 f5, ale černý má možnost zesílit tlak.

21. ...h5 22.h4 Dg4 23.Df2 Dxb4

Černý získal pěšce při zachování velké poziční převahy. Ještě se stalo:

24.Jf3 Dg4 25.e5 Jd5 26.Jh2 Dd7 27.ed Dxd6 28.Vxe7 Vxe7 29.c3 Jxb4! 30.Se3 Jd3 31.Dd2 Jxb2 32.Dc1 Jc4 33.Sf2 h4 34.Jgf1 Ve2 35.Jf3 h3 36.Jg3 Sxf3 37.gf h2+ 38.Kg2 Je3+ 39.Kh1 Dc6 40.Je4 Jg4 41.Kg2 Jxf2 42.Jxf2 Dc5 Bílý vzdal.

Také v současné turnajové praxi se vyskytnou pozice takového typu. Tak například, známé rysy výše uvedeného klasického příkladu vystupující v následující partii, hrané o 75 let později.

Spasskij – Larsen

8. partie zápasu
Malmo, 1968
Hra tří jezdců

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Jc3 g6 4.d4 ed 5.Jxd4 Sg7 6.Se3 Jf6 6.Se2?!

Silnější bylo 7.Jxc6 bc 8.e5 Jg8 9.Sd4 s určitou výhodou za bílého.

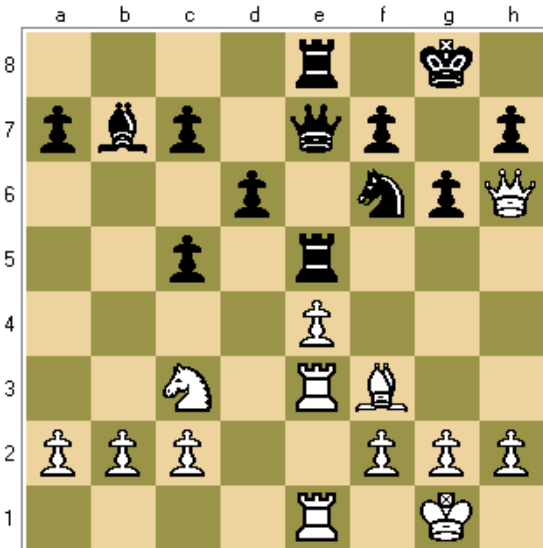
7. ...0-0 8.0-0 Ve8 9.Jxc6 bc 10.Sf3 Sb7 11.Dd2 d6

Stejně jako v partii Tarrasch-Čigorin, plánuje černý rozestavit těžké figury na sloupci „e“. Po c6-c5 se zapojí do útoku na pěšce e4 také střelec b7.

12.Sh6?

Chyba, po níž se iniciativa černého bude nerušeně rozvíjet. Silnější bylo 12.Sg5, například: 12. ...Db8 13.Vfe1 Jd7 14.Vab1 Sa6 15.b3 a šance černého jsou pouze poněkud lepší (Bagirov-Keres, Moskva, 1963).

12. ...Sxh6 13.Dxh6 Ve5! 14.Vae1 c5
15.Ve3 De7 16.Vfe1 Ve8



Doslova všechny figury černého napadají pěšce e4. Pro zesílení pozice potřebuje černý nezbytně „sejmout“ střelce f3 – jednoho z obránců centrálního bílého pěšce, a proto připravuje pochod jezdcového pěšce: g6-g5-g4.

Nyní se měl bílý spokojit se skromným 17.h3, a pokud 17. ...g5?!, tak 18.Jd5!

17.h4?! De6 18.Df4 Kg7 19.b3 h6 20.Dg3 Dd7 21.Df4 V8e7 22.Jd5

Po tomto tahu je partie za bílého strategicky prohraná, ale ani pasivní taktika nedávala záchranu.

22. ...Sxd5 23.ed g5 24.hg hg 25.Dg3

Špatné je také 25.Vxe5 kvůli 25. ...Vxe5 26.Dd2 Vxe1+ 27.Dxe1 g4.

25. ...Df5 26.c4 Vxe3 27.fe Ve5 28.Sd1 Dd3 29.Sf3 Dc3 30.Kh2 a5 31.Kh1 Kf8 32.Vf1 Dxe3 33.Dh3 Kg7 34.g3 Dd4 35.g4 a4 36.Sd1 Ve3 37.Dg2 Vd3 38.Se2 Vd2 39.ba De5 Bílý vzdal.

Není těžké se přesvědčit, že strategické příklady, využité černým v obou posledních partiích, jsou analogické: nejprve výměna v centru, doprovázená fianketováním černopolného střelce, dále hromadný figurový tlak na pěšce e4, přičemž hraje významnou roli polootevřený sloupec „e“, na němž se zdvojí nebo dokonce ztrojí těžké figury a konečně, po připoutání bílých figur k obraně svého centrálního pěšce, jde do útoku jeden z pěšců královského křídla s cílem vytěsnit jednu z figur, chránících pěšce e4, což vede v důsledku k rozhodujícímu oslabení pozice bílého.

V rozebíraných příkladech neměl pěšec e4 pěšcovou oporu. V těch případech, kdy může být centrální pěšec podpořen pěšcem „f“, je zadání pro černého složitější a pro efektivní

útok na bílé centrum je nezbytné provést podrytí d6-d5 nebo f7-f5.

Diaz – Razuvajev

Sanfuegos, 1975

Španělská hra

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.d4 Sd7 5.0-0 ed 6.Jxd4 g6 7.Se3 Sg7 8.Jc3 Jf6 9.f3 0-0

V této pozici, bez ohledu na prostorovou převahu bílého, jsou šance obou stran přibližně vyrovnané, protože pěšec e4, opticky tak nadějně krytý, může být vystaven útoku.

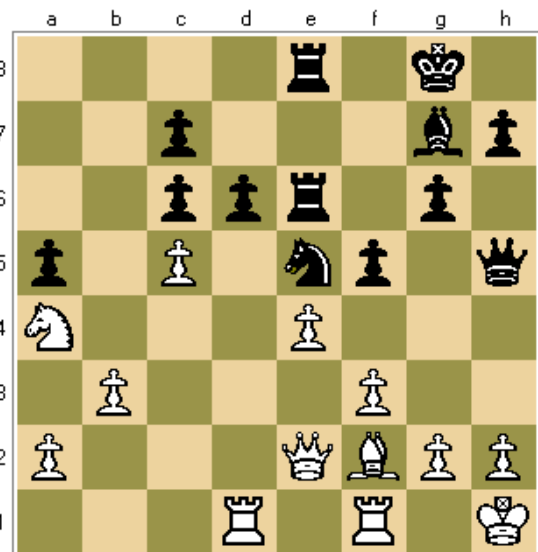
10.Dd2 Ve8 11.Vfe1 a6 12.Jxc6 Sxc6

Právě tak, aby uvolnil pro jezdce pole d7 a usnadnil zdvojení věží na sloupci „e“.

13.Sxc6 bc 14.Ja4 Db8 15.Vad1 a5 16.b3 Jd7 17.Sf2 Ve6 18.Kh1?!

Nyní a v příštím tahu bylo lepší c2-c4. Bílý, evidentně přesvědčený o nepřístupnosti své pozice, přešlapuje na místě, ale černý má k dispozici plán aktivní protihry.

18. ...Db7 19.Dd3?! Vae8 20.Vf1 Db5 21.c4 Dh5 22.c5 Je5 23.De2 f5!



Černý zapojil do útoku na klíčový bod e4 svého pěšce. Slabost černého pěšce a5 se nyní beze zbytku kompenzuje aktivitou jeho figur.

24.cd cd 25.ef gf 26.Sd4 Jg6 27.Dc4 d5 28.Dc3 Sxd4 29.Vxd4 Dg5 30.Vd2 Jf4 31.Vdf2 Je2! 32.Dxa5 Vh6 33.Vxe2 Vxe2, černý získal kvalitu a s ní i partii.

Figurový tlak na pěšce e4 vytváří základní motiv ideje zahájení černého i v následující partii, ve které dokonce přistoupil na izolovaného pěšce d6.

Smyslov – Keres
 Bělehrad, 1959
 Španělská partie

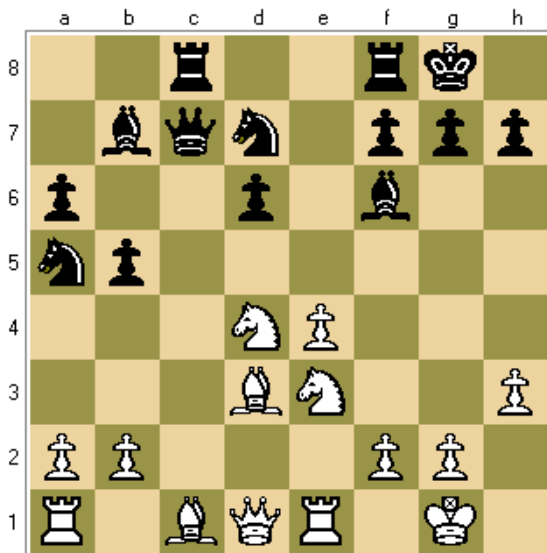
1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0
 Se7 6.Vd1 b5 7.Sb3 0-0 8.c3 d6 9.h3 Ja5
 10.Sc2 c5 11.d4 Dc7

Tři roky po této partii přivezl Keres na další turnaj kandidátů (Curacao, 1962) nový systém hry, začínající tahem 11. ...Jd7 s následnou dvojí výměnou pěšců na d4. Černý v takové případě získává hru po sloupcích „c“ a „e“, kompenzující slabost pěšce d6. Na vytvoření nového systému jej pravděpodobně přivedly myšlenky o této partii.

12.Jbd2 cd 13.cd Sb7 14.Jf1 Vac8 15.Sd3
 Jd7 16.Je3?!

Přesnější je 16.Jg3, když 16. ...ed, tak 17.Jxd4 Sf6 18.Jdf5 g6?! (lépe 18. ...Je5) 19.Jh6+ Kh8 20.Jg4 Sg7 21.Sh6 s převahou bílého. Pozornost zasluhovalo také 16.d5.

16. ...ed! 17.Jxd4 Sf6



Sloupce „c“ a „e“ a taktéž skvělé diagonály pro střelce černého bezpochyby vyrovnávají prostorovou převahu bílého.

18.Jdf5 g6 19.Jh6+?

Lepší bylo 19.Jg3.

19. ...Kh8 20.Vb1 Sg7 21.Jhg4 h5 22.Jh2
 Jc5

Iniciativu ovládá černý a svým následujícím tahem směřuje Smyslov ke zjednodušení hry.

23.Jd5 Sxd5 24.ed Jxd3 25.Dxd3 Dc2
 26.Vd1 Vfe8 27.Dxc2 Vxc2 a partie přešla do zjevně lepší koncovky pro černého, kterou Keres postupně dovedl do vítězství.

Konec konců, uvedená metoda tlaku na pěšce e4 se jeví jako nejcharakterističtější, ale nikoliv jedinou. Tak například, pokud bílý udělá velkou rošádu, je zcela samozřejmé, že se černý přeorientuje na útok dámského křídla, jako například v následující partii.

Timman – Spasskij
 Linares, 1983
 Španělská hra

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 d6 5.Sxc6+
 bc 6.d4 ed 7.Dxd4 c5 8.Dd3 g6 9.Jc3 Sg7
 10.Sf4?

Silnější bylo 10.Sg5, například: 10. ...dd7 11.0-0-0 s myšlenkou 12.e5.

10. ...Je7 11.0-0-0

Důležité rozhodnutí, protože sloupec „b“ je otevřený pro černé figury, což společně s dalekonosným střelcem g7 dělá pozici bílého krále nebezpečnou. Vzniklá pozice po odpovědi bílého s různými rošádami vyžaduje od obou soupeřů velmi přesnou hru.

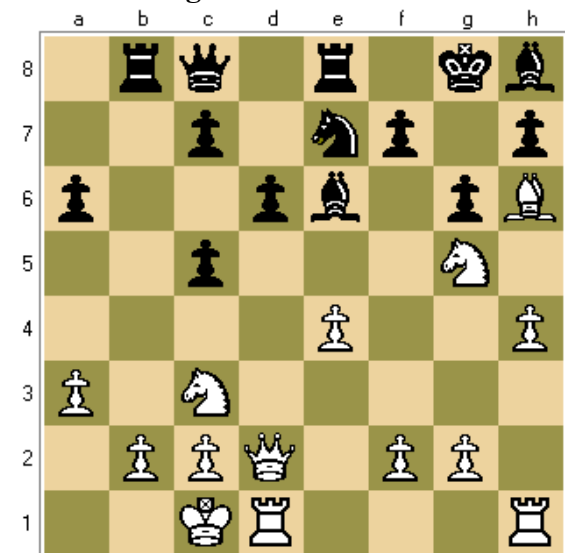
11. ...0-0 12.Dd2?!

Perspektivnější bylo 12.e5.

12. ...Ve8 13.Sh6 Sh8 14.h4 Vb8 15.a3

Po 15.h5 c6! 16.Ja4 (když 16.Dxd6, tak 16. ...Db6) 16. ...Vb4 17.b3 Vxa4! 18.ba Db6 19.c3 Da5 má černý nebezpečné hrozby.

15. ...Se6 16.Jg5 Dc8!



Je zřejmé, že hrozby černého jsou mnohem nebezpečnější.

17.Jxe6 Dxe6 18.Kb1 Vb7 19.Ka1 Veb8
 20.Vb1 Jc6 21.f4

Bílý se brání proti 21. ...Je5 s ideou 22. ...Jc4, odřezává tak svého střelce, který nyní nemůže přijít na pomoc svému králi.

21. ...Sd4 22.Dd3 a5 23.Dh3 f5 24.Vhe1
 Jb4!

Nádherný úder, fakticky zakončující boj. S ohledem na matové hrozby musí bílý jezdcem vzít.

25.ab ab 26.Ja4 Va7 27.Db3 c4 28.Da2
 Vba8 29.ef Vxa4 Bílý vzdal.

Jindy dochází v proměně pěšcové struktury, což pochopitelně nutí černého hledat nové cesty protihry.

Furman – Petrosjan

Moskva, 1969

Pirc-Ufimcevova obrana

1.d4 g6 2.e4 Sg7 3.Jf3 d6 4.c3 Jf6 5.Jbd2 0-0 6.Se2 Jc6 7.0-0 Jd7!

Úvod k našemu tématu. Za tah vznikne známá pěšcová struktura.

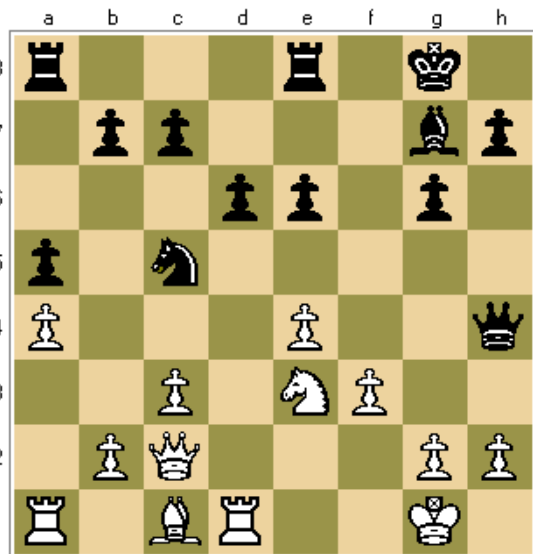
8.a4 e5 9.de Jxe5 10.Jxe5 Jxe5 11.Jc4 Ve8 12.Je3 a5 13.f3 Jd7

Tímto tahem černý zamýšlí převod jezdce na pole c5, kde zaujme mnohem výhodnější pozici. Současně se uvolňuje sloupec „e“ a stává se možným podrytí pěšce e4 postupem černého pěšce „f“.

14.Dc2 Jc5 15.Vd1 Se6 16.Sc4 Dh4

Vytváří hrozbu 17. ...Sxc4 18.Jxc4 f5.

17.Sxe6 fe



Proběhla transformace pěšcové struktury, v jejímž důsledku získal černý místo sloupce „e“ sloupec „f“. Proto Petrosjan v dalším průběhu vyvíjí aktivitu na královském křídle.

18.Jg4 Jd7 19.Se3 Je5 20.Sf2 Dg5 21.Jxe5 Sxe5 22.Sd4 Ve7 23.Sxe5 Dxe5 24.Dd2 Vf8

Bez ohledu na to, že na šachovnici zůstaly pouze těžké figury, musí hrát bílý velmi přesně, s ohledem na aktivní možnosti černého na královském křídle.

25.Ve1 Vef7 26.Vad1 b6 27.Kh1?

Lépe 27.Dd4, například: 27. ...Dg5 28.De3 Dh5 29.e5 d5 30.c4!? dc 31.Vd4 s přibližnou rovnováhou.

27. ...Vf4 28.Dd4 Dh5 29.Df2

Po 29.Dc4? Vh4 30.Dxe6+ Kh8 31.h3 Vxf3! Má černý rozhodující útok. Nejlepší ze všeho bylo 29.Vd3! a pokud 29. ...Vh4, tak 30.Dg1 g5 31.Vf1 a bílý se může úporně bránit.

29. ...g5 30.dg3 Dg6 31.h3 h5 32.b4

Lepší bylo držet se pasivní taktiky.

32. ...Va8 33.b5 e5 34.Ve3 Vaf8 35.Kh2 g4

36.hg hg 37.Vde1 Kg7 V této těžké pozici bílý překročil čas.

V současné turnajové praxi se vyskytují pozice probíraného typu v obráceném gardu, například: 1.e4 e5 2.Jc3 Jf6 3.g3 d5 4.ed Jxd5 5.Sg2 Se6 6.Jf3 Jc6 7.0-0 Se7 8.Ve1 Sf6 9.Je4 0-0 10.d3 (Smyslov-Polugajevskij, Baku, 1961). Velmi známý je také následující příklad, ve kterém se ukázalo příčinou porážky černého oslabení pěšce e5.

Larsen – Berger

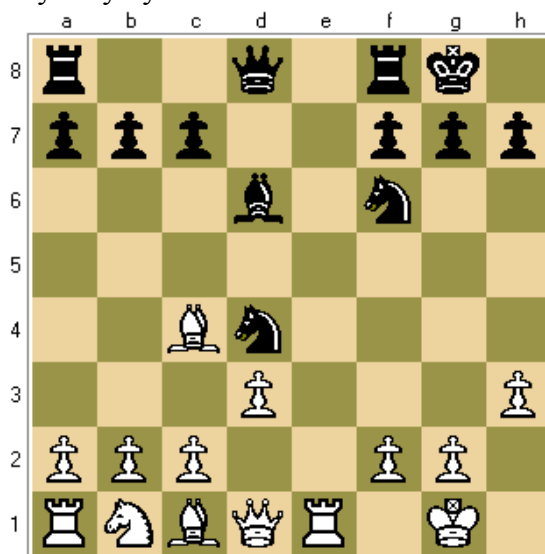
Amsterdam, 1964

Střelcová hra

1.e4 e5 2.Sc4 Jf6 3.d3 d5? 4.ed Jxd5 5.Jf3 Jc6 6.0-0 Sg4 7.Ve1 Se7 8.h3 Sxf3 9.Dxf3 Jd4

Poněkud lepší je 9. ...Jf6.

10.Dg4! 0-0 11.Vxe5 Jf6 12.Dd1 Sd6 13.Ve1 a bílý brzy vyhrál.



2. Pěšci c6 a e6 proti pěšci d4

V některých variantách francouzské obrany a obrany Caro-Kann vytvoří černý ze svých pěšců e6 a c6 „pilu“ – *Nimcovičův termín* – proti pěšci d4.

Klovan – Čistjakov

Charkov, 1967

Francouzská obrana

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 de 5.Jxe4 Se7 6.Sxf6 gf

K mnohem klidnější hře vede 6. ...Sxf6 7.Jf3 0-0 8.Sd3 Jd7 9.De2 b6 atd.

7.Jf3 b6 8.Sd3 Sb7 9.De2 Jd7 10.0-0 c6

Uvolňuje pro dámu pole c7 a zabraňuje průlomům d4-d5.

11.Vhe1 Dc7 12.Kb1 0-0-0 13.g3 Kb8 14.Sa6

Černý rozestavil své síly analogicky se Steinitzovou obranou ve španělské hře, ale ... s přehozením křídel. Poslední tah bílého je

tedy analogický svým záměrem výměny střelce g7 ve španělské hře.

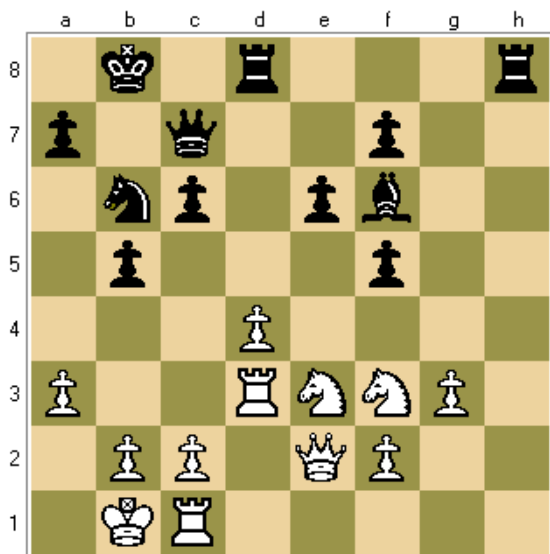
14. ...Sxa6 15.Dxa6 Vhg8 16.De2

Zavčasu uklízí dámu před možným obklíčením po Ka8, b6-b5 a Jb8.

16. ...f5 17.Jed2 h5 18.Jc4 h4 19.Vd3 hg 20.hg

V případě 20.fg Sf6 by bylo obtížné postoupit bílým pěšcem „h“ dopředu a pole e4 se ukáže být nedostatečně krytým.

20. ...Vh8 21.a3 Sf6 22.Ved1 b5 23.Je3 Jb6 24.Vc1



Černý vhodně rozestavil své figury a má na mušce pěšce d4. Další zesílení jeho pozice je spojeno s převodem jezdce na d5 a postupem pěšců na obou křídlech, ale především musí odrazit hrozbu 25.c4.

24. ...f4 25.Jg4

Jestliže 25.gf Dxf4 26.c4, tak lze jak 26. ...De4, tak také 26. ...Vh3.

25. ...Sg7 26.Jge5 fg 27.De4 Vd6 28.fg f6 29.Jg6 Ve8 30.Vh1 Jd5

Černý jezdec zaujal výbornou pozici v centru a bílý se měl snažit o vyrovnání hry prostřednictvím 31.Jf4! f5 32.De2.

31.g4?! Df7 32.Vh7 Vd7 33.Vd1 Ka8

Po 33. ...f5 34.gf ef 35.Dg4 Dxg6 36.Vg1 by bílý dobral figuru.

34.Ve1 Vb7 35.Vhh1?

Bránice se proti hrozbě 35. ...f5, se bílý dopouští chyby. Lepší bylo 35.Vh3.

35. ...b4!

Využívá oddálení bílých figur, černý zahajuje nebezpečný útok na krále.

36.ab Vxb4 37.Kc1 Db7 38.b3 Da6 39.Kb2 Dc4 40.Ve3

Vynucené, protože nevyhovujícím je 40.Dd3 kvůli 40. ...Dxd3 41.cd Veb8.

40. ...Jxe3 černý získal kvalitu i partii.

Takže, základní strategická idea černého v rozebírané partii spočívala v získání silného

jezdce na d5 s následným útokem na bílého krále. Ještě výrazněji byla tato idea realizována v následující partii, začaté mimochodem jiným zahájením.

Matanovič – Petrosjan

Kijev, 1959

Obrana Caro-Kann

1.e4 c6 2.Jc3 d5 3.d4 de 4.Jxe4 Jd7 5.Jf3 Jgf6 6.Jxf6+ Jxf6 7.Sc4 Sf5 8.De2 e6 9.Sg5 Se7 10.0-0 Sg4!

Výměna střelce za bílého jezdce f3 se jeví být složitým článkem systému vývinu černého. Po 10. ...h6 11.Sh4 Je4?! 12.g4 Sh7 13.Sg3 Jxg3 14.fg! Dc7 15.Je5 Sd6 16.h4 má bílý iniciativní pozici (Tal – Fuster, Portorož, 1958)

11.h3

Dle názoru R. Fischera, zasluhuje pozornost 11.Kb1 Jd5 12.Sc1! 0-0 (pokud 12. ...Sxf3 13.Dxf3 Sg5, tak 14.Dg3!) 13.Sd3, vyhýbá se dalším zjednodušením.

11. ...Sxf3 12.Dxf3 Jd5 13.Sxe7

V případě 13.Sd2 černý prostřednictvím 13. ...Sg5 stejně dosáhne výměny. Špatně nevypadá také 13. ...b5 14.Sb3 a5 s perspektivami útoku.

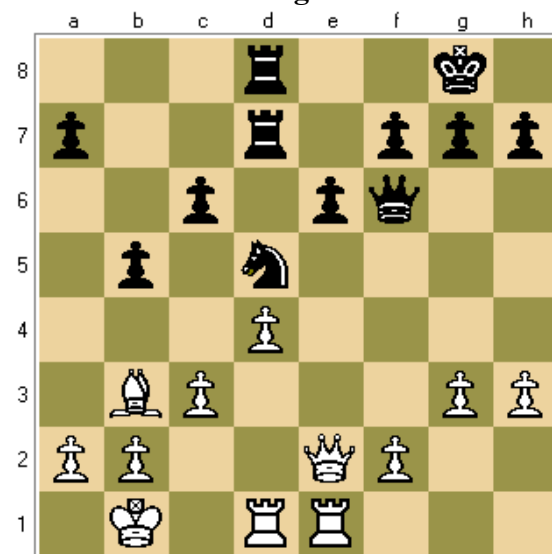
13. ...Dxe7 14.Vhe1 0-0 15.Kb1 Vad8

Míří na pěšce d4.

16.Sb3 Df6 17.De2?

Pozice bílého není lepší, proto nemělo smyslu vyhýbat se výměně dam a pravděpodobné remíze.

17. ...Vd7 18.c3 b5 19.g3 Vfd8



Vznikla pozice, ke které černý směřoval. Nyní je jasné, že jeho perspektivy jsou zhmotnělejší, protože kromě útoku na krále, samozřejmý při různých rošádách, má černý hru po sloupci „d“.

20.f4 b4 21.Df3

Ted' i v předchozím tahu bylo lepší Sxd5, pokoušejte se oslabit aktivnost černého.

21. ...bc 22.bc c5!

Zapojuje do útoku na bod d4 pěšce a pevně uchopil iniciativu do svých rukou. Přitom je důležité, že varianta 23.c4 Jb4 24.dc Jd3! je výhodná pro černého.

23.Ve5 cd 24.Sxd5 Vxd5 25.Vxd5 ed 26.Vxd4 h6

Nevýhodná pozice bílého krále a oslabení pěšcové struktury určují převahu černého.

27.g4 De7 28.Df2 Vb8+ 29.Ka1 Da3 30.Dc2 Ve8 31.Vb4 d4!

Silný úder, v jehož důsledku přechází partie do dámské koncovky vyhrané za černého.

32.Vxd4 Ve1+ 33.Vd1 Vxd1+ 34.Dxd1 Dxc3+ 35.Kb1 Dxb3 36.a4 h5! 37.gh Df5+ 38.Kb2 Dxf4 39.Kb3 Df5 40.Kc4 Kh7 41.Dd2 a bílý vzdal

Je zajímavé, že pozice tohoto typu mohou vzniknout ze skandinávské obrany, která získala v poslední době určitou popularitu.

Fedorovič – Čirič

Manchester, 1981

Skandinávská obrana

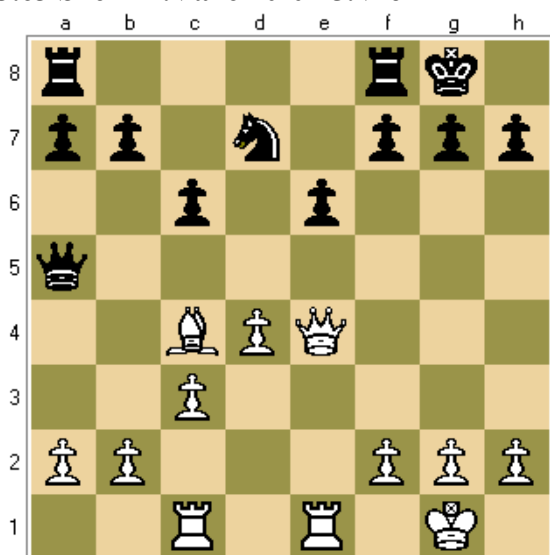
1.e4 d5 2.ed Dxd5 3.Jc3 Da5 4.d4 Jf6 5.Jf3 c6 6.Sc4 Sf5 7.Je5

V partii Psychos – Kurajica (Sarajevo, 1981) získal černý skvělou hru po 7.Sd2 e6 8.De2 Sb4! 9.a3 Sg4! 10.0-0-0 Sxc3 11.Sxc3 Dh5 12.h3 Sxf3 13.gf Jbd7.

7. ...e6 8.0-0-0 Jbd7 9.De2 Sb4 10.Jxd7 Jxd7 11.Je4 Sxe4 12.Dex4 Sd2!

Slabší je 12. ...0-0 kvůli 13.c3 a aktivní střelci dají bílému převahu.

13.c3 Sxc1 14.Vaxc1 0-0 15.Vfe1



Odlíšnost této pozice oproti předchozímu diagramu spočívá v tom, že bílý dělal malou rošádu, a proto tady není plán černého

s postupem pěšců dámského křídla účelný. Následujícím tahem začíná Čirič plán, odpovídající zvláštnostem dané pozice a spočívající v podrytí pěšce d4 tahem e6-e5 nebo c6-c5.

15. ...Vae8 16.Ve3 Jf6

Chybné by bylo 16. ...e5 kvůli 17.Df5.

17.Dh4 Dh5 18.Dg3 c5 19.dc

Pokud 19.Ve5, tak 19. ...Dh6.

19. ...Dxc5 20.Dh4 Vd8 21.Vg3 De5

Pozornost zasluhoval tah 21. ...Kh8 s myšlenkou 22. ...Vd2.

22.Vg5 De4 23.Dxe4 Jxe4 24.Ve5 Jf6 25.Ve2 Remíza

V probírané pěšcové struktuře je za bílého riskantní oslabit pěšce d4 tahem c2-c4.

Kozlov – Mich. Cejtlin

Čeljabinsk, 1975

Obrana Caro-Kann

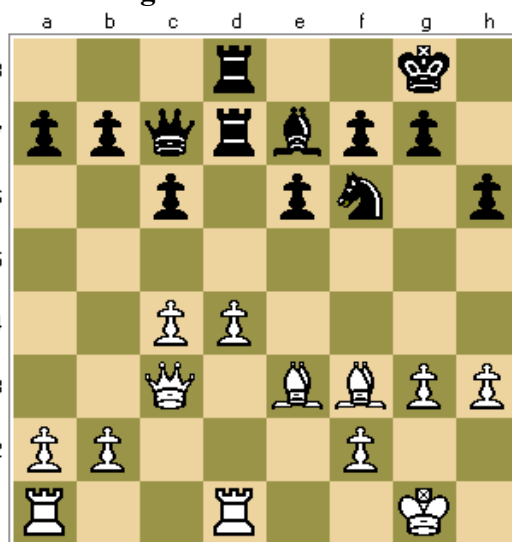
1.e4 c6 2.Jf3 d5 3.Jc3 Sg4 4.h3 Sxf3 5.Dxf3 Jf6 6.d4 de 7.De3 Jbd7 8.Jxe4 Jxe4 9.Dxe4 Jf6 10.Dd3 e6 11.Se2 Se7 12.0-0 0-0 13.c4?!

Ve vzniklé přibližně rovné pozici přeceňuje bílý své šance. Příčinou je přecenění významu dvojice střelců a „mnohem volnějším postavením“, podmíněné pěšcem d4.

13. ...Dc7 14.Se3 Vfd8 15.Vfd1 Vd7 16.Sf3 Vad8

Černý soustředil nápor svých věží na pěšce d4. Nyní hrozí 17. ...c5 nebo 17. ...e5.

17.Dc3 h6 18.g3



Pro zlepšení pozice musí černý zesílit tlak na pěšce d4 a dodatečně narušit pozici bílého. Následujícím tahem černý přeskupí lehké figury, máje v plánu případně manévry Jf6-e8-d6-f5 a Se7-f6. Tady je mimochodem vidět, že při obsazení centrálního pěšce bývá výhodnější mít kombinaci jezdce se střelcem, než dvojici střelců, protože lze vytvořit nadbytečné napadení tohoto pěšce.

V partii se bílý dopustí řady nepřesností a černý vyhraje snadněji.

18. ...Je8 19.Db3 Da5

Nutné, aby odrazil hrozbu 20.d5.

20.Vac1 Sg5 21.Dc3 Df5 22.Sg4?!

Přesnější bylo 22.Kg2.

22. ...Dg6 23.Dd3?

Chyba. Lepší bylo 23.Se2, i když i tak by měl černý převahu.

23. ...Dxd3 24.Vxd3 Vxd4!

Nyní se bílá pozice rychle zhroutí.

25.Vxd4 Vxd4 26.f4 Vd3! 27.Kf2 Sf6 28.f5? Vxe3 Bílý vzdal

V těch případech, kdy je bezprostřední tlak na pěšce d4 obtížný, černý často používá podrytí b7-b5.

Běljavskij – Bagirov

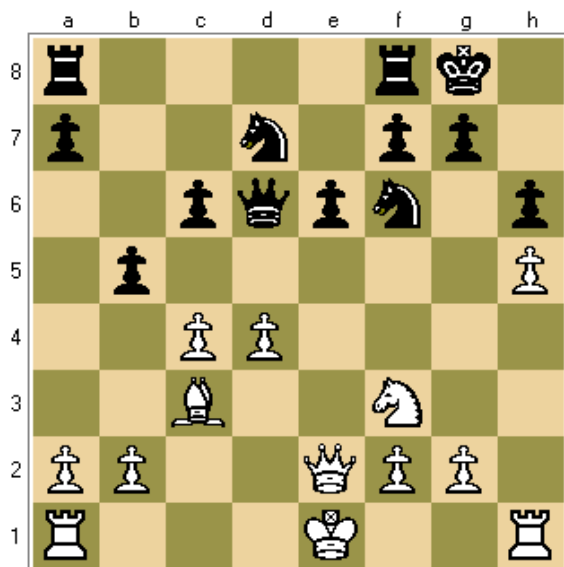
Baku, 1977

Obrana Caro-Kann

1.e4 c6 2.d4 d5 3.Jc3 de 4.Jxe4 Sf5 5.Jg3 Sg6 6.h4 h6 7.h5 Sh7 8.Jf3 Jd7 9.Sd3 Sxd3 10.Dxd3 Jgf6 11.Sd2 Dc7 12.c4 e6 13.De2 Sd6 14.Jf5

Je rozehraná jedna ze základních variant obrany Caro-Kann. Poslední tah bílého, směřující na výměnu střelce d6 za bílého jezdce, byl vystaven pochybnostem po 16. tahu černého.

14. ...0-0 15.Jxd6 Dxd6 16.Sc3 b5!



Typický postup. Černý obětuje pěšce a naruší pěšcový řetěz bílého a získá pro své figury důležité pole d5.

17.cb cb 18.Dxb5 Jd5

Iniciativa černého je nepříjemná, protože bílý nenasadno hledá úkryt pro svého krále, a proto Běljavskij směřuje ke zjednodušení hry.

19.Je5 Jxe5 20.de Jxc3 21.bc Dc7 22.Vh3 Vfd8 23.De2 Vd5 24.Ve3?

Chyba. Po 24.f4 Vad8 25.Ve3 Db6 26.Vc1 Vb5 27.Kf2 Vb2 28.Vc2 Vb1 je pozice vyrovnaná (Kapengut–Kasparov, Daugavilis, 1978)

24. ...Vxe5! 25.Kf1

Konec konců, špatné je 25.Vxc5 kvůli 25. ...Dxc3+, ještě se stalo:

25. ...Vxe3 26.Dxe3 Vd8 27.Kg1 Vd5 28.Df3 Vf5 29.Da8+ Kh7 30.De4 Dxc3 31.Vd1 Dc5 32.Vd4 Dc1+ 33.Kh2 Dg5 34.Kg1 Dxb5 35.Vd7 a5 36.f3 Dg6 37.Kf2 Vg5 Bílý vzdal

Pozice probíraného typu se zřídka vyskytnou také v zavřených hrách, čehož příkladem je partie-zadání III.

Kmoch – Aljechin

Kecskemet, 1927

Dámský gambit

1d4 d5 2.Jc3 c6 3.e3 Sf5 4.Sd3 e6 5.0-0 Jd7 6.c4 Jgf6 7.Dc2 Sxd3 8.Dxd3 Je4 9.Jfd2 Jdf6

Č.1 – Oceňte 10.Jxe4 Jxe4 11.f3 Jf6 12.e4

10.Jc3 Jxd2 11.Sxd2 Se7 12.e4 de 13.Jxe4 0-0 14.Sc3 Dc7 15.Vad1 Vad8

Č.2 – Tah bílého

16.Vd2 Df4 17.Jxf6+ Sxf6 18.Vfd1 Vd7 19.Dg3 Df5 20.f4 Vfd8 21.De3

Č.3 – Tah černého

21. ...h5 22.b4

Č.4 – Tah černého

22. ...b5 23.Df3 bc 24.Dxc6 Dxf4 25.Dxc4 e5 26.De2 ed 27.Vd3

Č.5 – Tah černého

27. ...dc 28.Vxd7 Vxd7 29.Vxd7

Č.6 – Tah černého

29. ...Sd4+ 30.Kh1 Dc1+ Bílý vzdal